

Notat: Metoden som er blitt benyttet for å utvikle Ulobas valgomat 2021

Notatet er skrevet av Egil G. Skogseth, Samfunnspolitisk avdeling i Uloba – Independent Living Norge.

Medarbeidere i Samfunnspolitisk avdeling i Uloba har utarbeidet valgomaten. Norstat har utviklet den tekniske løsningen. Prosjektleder: Helge Olav Haneseth Ramstad kan besvare spørsmål: 32 88 24 11 / hra@uloba.no.

Påstander om politikk rettet mot funksjonshemmede

Dem som tar Ulobas valgomat 2021 blir bedt om å ta stilling til syv påstander. Fire av dem handler om politikk om hvordan ordningen borgerstyrt personlig assistanse (BPA) skal bli forvaltet. De tre siste påstandene handler om politikk for å styrke funksjonshemmedes rettsposisjon. En av de tre påstandene handler eksplisitt om politikk for å innlemme FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter i menneskerettighetsloven. De øvrige to påstandene handler om politikk for å styrke funksjonshemmedes rett til hhv. selvbestemmelse og frihet fra tvang.

Alle syv påstandene er utarbeidet med utgangspunkt i Uloba - Independent Living Norge SA sitt «Politikkdokument for likestilling av funksjonshemmede».

Politikkdokumentet inneholder Ulobas prioriterte politiske kampsaker for perioden september 2020 - september 2021. Det er vedtatt av Uloba SAs styre. De tre påstandene om styrking av funksjonshemmedes rettsposisjon tar i tillegg utgangspunkt i de prioriterte kravene fra de 125 organisasjonene som står bak sivilt samfunn sin ["Alternativ rapport til FN-komiteen for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne" \(lenke\)](#).

Vurdering av de nasjonale partiprogrammene

Vi har hentet ut all tekst som omhandler personlig assistanse og funksjonshemmedes menneskerettigheter og rettsposisjon fra partiprogrammene som ble vedtatt på landsmøtene våren 2021. Vi har gått gjennom

partiprogrammene til følgende partier: Frp, Høyre, KrF, Venstre, Senterpartiet, Sentrum, MDG, Ap, SV og Rødt.

Hver påstand er vurdert mot hvert enkelt partiprogram. Hvert parti er kategorisert som «helt enig», «delvis enig», «delvis uenig» eller «helt uenig» i hver av de syv påstandene. I de tilfellene et parti har ingen tekst som omhandler en påstand i sitt partiprogram blir partiet kategorisert som «ikke politikk».

Alle partiene har BPA-politikk som omhandler minst en av de fire påstandene om BPA. De ulike partiprogrammene omhandler alt fra en til fire av BPA-påstandene. Ett parti har ingen politikk som omhandler de tre påstandene om funksjonshemmedes rettsposisjon. De øvrige partienes programmer omhandler alt fra en til tre av påstandene om funksjonshemmedes rettsposisjon. Sett under ett er det stor variasjon i hvor stor grad partiene har BPA-politikk og politikk om funksjonshemmedes rettigheter i sine programmer. I ytterkantene finner vi et partiprogram som inneholder politikk som omhandler en av påstandene. Et annet partiprogram har politikk som omhandler alle syv påstander.

Partiprogram som ikke inneholder politikk som svarer på påstandene blir kategorisert som «ikke politikk.»

Hva angår forskjellene mellom partiene skiller partiene som ikke er i regjering[xxx] seg ut ved å ta stilling til en høyere andel av påstandene, enn det regjeringspartiene gjør.

Kategoriseringen baserer seg på tolkning av programmene, og det vil med gjennomgang av såpass mange program alltid være et visst rom for feil. For å møte disse utfordringene har vi i fellesskap diskutert tekstene fra programmene. Hver vurdering har i tillegg blitt kvalitetssikret av flere medarbeidere. Dette har bidratt til at vi har utviklet en felles forståelse for hva som skal til for at en programformulering skal bli kategorisert som for eksempel «helt enig» i en påstand. Siden vi har foretatt skjønnsvurderinger av partiprogrammene er det likevel alltid en mulighet for at vi har gjort feil.

Vurderinger

Hver påstand må vurderes mot partiprogrammene. Dette kan by på utfordringer ettersom partiprogrammene er forholdsvis generelle. Derfor er det viktig med lik behandling for å sikre konsekvent informasjonsinnhenting. Følgende vurderinger er brukt:

Helt enig	Partiprogrammet svarer klart på påstanden og gir ingen tvil om at partiet er enig i påstanden.
Delvis enig	Partiprogrammet svarer bare på deler av påstanden. Det er ingen tvil om at partiet er enig i den aktuelle delen av påstanden. Partier som begrenser seg til å skrive at BPA skal bidra til at funksjonshemmede blir likestilt er for eksempel blitt kategorisert som «delvis enig» i denne påstanden: «Alle funksjonshemmede med assistansebehov bør få individuell rett til en BPA-ordning regulert i et lovverk som har likestilling som mål.»
Delvis uenig	I programmet framgår det at partiet er uenig i deler av påstanden. Partier som mener at BPA skal bidra til likestilling, men som skriver at dagens kriterier for individuell rett til BPA skal være gjeldende framover er for eksempel blitt kategorisert som «delvis enig» i denne påstanden: «Alle funksjonshemmede med assistansebehov bør få individuell rett til en BPA-ordning regulert i et lovverk som har likestilling som mål.»
Helt uenig	Partiprogrammet svarer klart på påstanden og gir ingen tvil om at partiet er uenig i påstanden.
Ikke politikk	Partiprogrammet inneholder ikke politikk på området.

Konkret vurderingen av påstandene

Hver enkelt påstand byr på forskjellige tolkningsmuligheter. For å sikre en konsekvent datainnsamling har vi gjort følgende valg ved tolkningen av påstandene:

Påstand	Kommentar
1. Saksbehandlere bør behandle en innbygger som søker om borgerstyrt personlig assistanse (BPA) likt, uavhengig av hvor i landet BPA-søkeren bor.	• Påstanden anses som et spørsmål om i hvilken grad staten skal legge føringer for saksbehandling av BPA-søkere for å sikre at en BPA-søknad blir behandlet likt uavhengig av hvor søkeren bor. • Parti som ikke nevner likebehandling eksplisitt, men som har politikk hvor likebehandling ser ut til å være en ønsket effekt, blir kategorisert som «delvis enig».
2. Funksjonshemmede som søker om BPA bør bli innvilget det antallet BPA-timer som skal til for at de blir likestilt med ikke-funksjonshemmede.	• Påstanden anses som et spørsmål om hvordan BPA-forvalterne konkret skal operasjonalisere intensjonen om at BPA skal bidra til likestilling: I hvilken grad skal BPA-forvalteren legge søkerens behov for å ha mulighet til å gjøre det samme som ikke-funksjonshemmede til grunn for utmålingen av BPA-timer? • Partier som går inn for at BPA-forvalter skal innvilge den mengden assistansetimer som søkerens trenger for å realisere intensjonen med BPA-ordningen blir kategorisert som «helt enig». • Parti som både går inn for at BPA skal bidra til likestilling og en styrking av finansieringen av ordningen, blir kategorisert som «delvis enig».
3. Alle funksjonshemmede med assistansebehov bør få individuell rett til en BPA-ordning regulert i et lovverk som har likestilling som mål.	• Påstanden anses som et spørsmål om hvor stor personkretsen som har individuell rett til BPA skal være, og hva som skal være målsetningen med lovverket der BPA-ordningen blir hjemlet. • Partier som begrenser seg til å skrive at BPA skal bidra til at funksjonshemmede blir likestilt er for eksempel blitt kategorisert «delvis enig»

4. For at BPA skal kunne bli et likestillingsverktøy bør ansvaret for ordningen bli flyttet fra kommunenes helse- og omsorgssektor til en statlig etat med likestillingskompetanse.	• Påstanden anses som et spørsmål om hvilket forvaltningsnivå (stat eller kommune) som skal forvalte BPA, og i hvilken grad ansvarlig etat må ha kompetanse på hvordan funksjonshemmede blir likestilt. • Partier som går inn for at statlig finansiering av BPA for å bidra til at ordningen bidrar til likestilling, er blitt kategorisert som «delvis enig». Det samme gjelder partier som går inn for en finansieringsmodell som skal sikre en universell BPA-ordning.
5. Staten bør bli pålagt å etablere alternativer til vergemål, som gjør at alle kan bestemme over eget liv.	• Påstanden anses som et spørsmål om hvorvidt partiene er villig til å ta første steg i paradigmeskiftet i FN-konvensjonen CRPD: Fra formynderi til støtte til å fatte beslutninger. • Partier som går inn for at staten skal tilby funksjonshemmede et system for beslutningsstøtte er kategorisert som «helt enig». Det samme gjelder partier som går inn for at Norge skal inkorporere hele CRPD i norsk lov, slik at sistnevnte ikke er i strid med CRPD. • Partier som har mer generelle formuleringer om å styrke funksjonshemmedes selvbestemmelse blir kategorisert som «delvis enig».
6. Staten bør sikre at funksjonshemmede kan leve frie liv uten å bli utsatt for tvang fra helsepersonell eller andre tjenesteytere.	• Påstanden anses som et spørsmål om hvorvidt partiene går inn for å styrke funksjonshemmede sin rett til å leve et fritt liv selv om de mottar tjenester finansiert av kommunen, staten eller spesialisthelsetjenesten. • Partier som går inn for å fjerne Norges tolkningserklæringer om artikkelene 14 og 25 i FN-konvensjonen CRPD er kategorisert som «helt enig».

	• Partier som går inn for å fjerne adgangen for at tjenesteytere kan bruke tvang fra lovverket er kategorisert som «helt enig». • Partier som går inn for å sikre at norsk lov ikke er i strid med CRPD er kategorisert som «helt enig».
7. Norsk lovverk bør sikre funksjonshemmede et effektivt rettslig vern mot diskriminering. Stortinget bør derfor vedta å innlemme FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter (CRPD) i menneskerettsloven.	• Påstanden anses som et spørsmål om hvorvidt partiene går inn for å innlemme CRPD i menneskerettighetsloven, og dermed sikre at FN-konvensjonen har forrang i juridiske vurderinger av konvensjonen opp mot norske lover. • Partiene som går inn for å innlemme FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter (CRPD) i menneskerettsloven blir kategorisert som «helt enig». • Partier som har vedtatt at saken må bli utredet før de kan ta endelig stilling blir kategorisert som «delvis enig». Det samme gjelder partier som går inn for å innlemme CRPD i norsk lov, uten å spesifisere menneskerettighetsloven. Det er sistnevnte som vil gi konvensjonen forrang («effektivt rettslig vern»).